

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE VERBO DEI|| scripto & non scripto,|| QVATVOR LIBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, 1599

VD16 B 1607

XIII. De libro Sapientiae.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53828](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53828)

brum ex Chaldæo sermone in Latinum, nihil de euerfione templi in sua editione posuit. Et fortasse ista additio Græci textus in caussa fuit, cur tot grauissimi auctores, Eusebius, Augustinus, Sulpitius, Beda in hac historia suo tempore collocanda, decepti fuerint.

CAPVT XIII.

De libro Sapientia.

LIBER Sapientiæ testimonium habet ab antiquis Conciliis & Patribus. Concilium Sardicense in epist. ad omnes Episcopos, cuius meminit Theodoretus lib. 2. hist. cap. 8. ex cap. 7. huius libri probat, filium Dei esse rerum omnium effectorem, & verum Deum: Concilium item Toletanum II. cap. 1. librum Sapientiæ Scripturam sacram nominat.

Denique Patres idem docent. Nam **DIONYSIVS** cap. 4. diuinorum nom. vt librum sacrae Scripturae citat. **MELITIO** Asianus in epist. ad Onesimum in Catalogo sanctarum Scripturarum Sapientiam ponit. **CYPRIANVS** in lib. de habitu virginum: *Cum dicat, inquit, Scriptura diuina; quid nobis profuit superbia, etc.* Similiter **CYRILLVS** lib. 2. in Iulianum ultra medium, vocat Scripturam diuinam. **B. AYGUSTINVS** ex professo docet & probat, ex hoc libro posse confirmari dogmata, & librum esse Canonicum, lib. 1. de prædest. cap. 14.

Et quoniam Kemnitiuſ incredibilem impudentiam hunc locum Augustini truncatè citat, & asserit apertè ex hoc loco colligi, hunc librum non fuisse Augustino diuinum & infallibilis veritatis: totum locum audiamus: *Quod, inquit, à me quoq; positum, nimirum testimonium de libro Sapientia, fratres istos ita respuisse dixistis, tanquam non de libro Canonico adhibitum. Quasi & excepta huius libri attestazione, res ipsa non clara sit, quam volumus hinc doceri.* Hæc citat Kemnitiuſ.

Sed audiamus quæ in eodem capite infra ponuntur: *Non debuit repudiari sententia libri Sapientia, qui meruit in Ecclesia Christi de gradu Lectorum Ecclesie Christi tam longa annositate recitari, & ab omnibus Christianis Episcopis & fidei ad extremos laicos, fideles, pœnitentes, Catechumenos cum*

Generatione diuina auctoritatis audiri. Et infra: Oportet & librum istum Sapiaentia omnibus tractatoribus antepo-
 nant, quoniam sibi eum anteposuerunt etiam temporibus proximi-
 apostolorum egregij tractatores, qui eum testem adhibentes,
 nihil se adhibere, nisi diuinum testimonium crediderunt. Ad-
 de, quod omnes veteres hunc librum Salomonis esse asse-
 runt; ex quo manifestè sequitur esse canonicum. **Eusebius**
 lib. 4. histor. cap. 22. dicit, **Egesippum** & **Irenæum**, & omnem
 antiquorum chorum hunc librum Salomonis esse existimas-
 se. Pari ratione **Tertullianus** de præscript. **Cyprianus** serm. de
 mortalitate. **Hilarius** in Psal. 127. **Ambrosius** serm. 8. in Psal.
 118. **Basiliius** lib. 5. contra Eunomium, **Epiphanius** heres. Ano-
 mæorum, nomine Salomonis hunc librum citant. Quod ve-
 rò **D. Hieronymus** præfatione in librum Salomonis, hunc
 librum dicit à multis putari **Philonis Iudæi**, & **D. Augustinus**
 lib. 2. doct. Christ. ca. 8. dicit esse **Iesu filij Syrach**, non est con-
 trarium communi sententiæ doctorum. Nam sententiæ qui-
 dem sunt Salomonis, non **Philonis**, vt veteres dicunt, & cla-
 rissimum est ex cap. 9. vbi auctor libri dicit: *Tu elegisti me re-
 gem populo tuo, & dixisti me adificare templum in monte
 sancto tuo, &c.* tamen collectæ sunt hæ sententiæ ab aliquo
 alio, qui à multis putatur **Philo**, non ille, qui fuit post **Chri-
 stum**, sed alius antiquior, qui quidem verbis **Græcis** **Salomo-
 nis** sententias complexus est, **Spiritu sancto** dictante, sicut
Prouerb. 25. dicuntur parabolæ illæ **Salomonis** translata in
 librum à **viris Ezechie Regis Iuda**, cum antea fortè in schedu-
 lis haberentur. **D. Augustinus** autem sententiam retractauit
 lib. 2. retract. cap. 4.

Ioannes Calvinus lib. 1. Instit. cap. 11. §. 8. librum Sapiaentia
 mendacij coarguit: *Idolorum*, inquit, origine publico ferè con-
 sensu receptum est, quod in libro Sapiaentia habetur: primos
 scilicet existisse eorum auctores, qui hunc honorem detule-
 runt mortuis, vt ipsorum memoriam superstitiosè colerent; &
 sanè fateor peruersum hunc morem fuisse vetustissimum, nec
 facem fuisse nego, qua accensus hominum ad idololatriam fu-
 vor magis exarsit: non tamè concedo hunc fuisse primum mali
 fontem. **Idola** enim iam fuisse prius in vsu, quam ista in conse-
 crandis imaginibus mortuorum ambitio inualuisset, cuius
 apud **prophanos scriptores** crebra sit mentio, constat ex **Mose**,
 cum

cum Rachelem narrat furatam esse patri suo idola, non fecit ac de communi vitio loquitur. Hæc ille, qui satis aperte falsum esse contendit quod habetur Sapient. 14. de origine idolorum. At Calvinus assumit falsum, & inde colligit aliud falsum. Assumit enim ante Rachelis tempora non fuisse idola quæ hominum figuram referrent: & cum constet tunc aliqua idola fuisse; deducit prima idola non fuisse imagines hominum, vt liber Sapientiæ docet. At falsum assumit: nam in primis ista ipsa idola, quæ furata est Rachel, erant imagines hominum; vel potius imago hominis. Vna enim tantum est imago, sed nomine multitudinis vtitur Scriptura, quia illud nomen in Hebræo non habet numerum singularem. Vnde Hebræa est תַּרְפִּים quæ quidem idolum significat, hominum figuram representans, & quod arte diaboli loquebatur, & sponsa dabat. Quod hominis figura sit תַּרְפִּים patet ex I. Regum 19. vbi Michol cum vellent eruere Dauidem de manibus Saul emisit illum per fenestram, & in lecto loco eius posuit simulacrum quod hominem referret, in Hebræo est תַּרְפִּים pro eo, quod nos habemus statuam, vel simulacrum. Quod autem ista idola loquerentur, patet ex Ezech. 21. vbi enim legitur: *Interrogauit idola*; in Hebræo est תַּרְפִּים, & similiter Zachar. 10. vbi legitur; *Simulacra locuta sunt vana*. Inde certum est Belum primum Regem Assyriorum, qui ante Rachelem, immò & ante Abraham, fuisse pro Deo habitum post mortem, vt Eusebius testatur initio Chronicorum statuam illi à Nino filio positam, fuisse primum idolum publicè propositum ad adorandum, docet Ambrosius in I. ad Rom. siue quicumque fuit eorum commentariorum auctor & B. Cyrillus lib. 3. in Iulianum non procul à fine. Denique initium idolorum, fuisse fabricationem imaginum humanarum in memoriam defunctorum, vt liber Sapientiæ docet testatur Cyprianus initio libri de idolorum vanitate. Chrysostomus hom. 87. in Matth. Egesippus apud Hieronymum lib. de viris illustribus, & alij passim.

Sed obiicies; Si statua erecta Belo à Nino filio fuit primum idolum: quomodo verum est, quod liber Sapientiæ dicit, primum idolum factum esse à patre in memoriam filij? Respondet deo, statuam Beli fuisse primum idolum publicè ad adorandum

dum propositum: at primum idolum absolutè fuisse imaginem filij mortui à parente factam, & priuatim honoratam. Inde enim inualecente praua consuetudine (vt in eodem cap. 14. Sap. dicitur) cœpta sunt tyrannorum imperio publicè coligmenta.

CAPVT XIV.

De Ecclesiastico.

LIBRVM Ecclesiastici, quod ex eo multa dogmata fidei luculenter probentur, vehementer Calvinus odit: *Vnde, inquit in antidoto, melius facem haurirent?* nec tamen habet aliquid, quod ei obiiciat. Nos autem contrà, multis veterum testimoniis auctoritatem eius libri confirmare possumus. CLEMENS ALEXANDRINVS lib. 7. Stromatum propè extremo, citans cap. 4. Eccles. sic ait: *Sequentes autem Scripturas, confirmemus quod dictum est.* S. CYPRIANVS lib. 3. epist. 9. citans cap. 7. *Sed & Salomon, inquit, in Spiritu sancto constitutus, testatur & dicit.* EPIPHANIUS in hæres. Anomœorum numerat inter sacros ac diuinos libros Sapientiam Salomonis & filij Sirach, id est, Ecclesiasticum. Ex quo intelligimus eundem Epiphanium cum in lib. de mens. & ponder. dicit, hos libros non esse receptos; de sententia Iudeorum esse loquutum. D. AMBROSIVS lib. 4. de fide, cap. 4. verba Ecclesiastici, ex cap. 24. diuina oracula nominauit. B. AVGVSTINVS in lib. ad Orosium contra Priscillianistas: *Clamat, inquit, Scriptura diuina; Altiora te ne quæsieris, qua sententia Ecclesiastici nostri est.* Denique Clemens & Cyprianus locis citatis, Sixtus II. in epist. ad Gratum, Damasus in epist. ad Episcopos Italiæ, Basilius lib. 4. in Eunomium, Ambrosius in cap. 7. prioris ad Corinth. Hieronymus in cap. 10. Ecclesiastæ, & Gregorius lib. 10. moralium; cap. 14. hunc librum non solùm citant, sed etiam Salomoni attribuunt: nunquam autem dubium fuit quin Salomonis libri canonici, ac diuini habendi essent. At Epiphanius in hæresi Anomœorum, & alij nonnulli auctorem libri huius Iesum Sirach esse volunt. Respondeo, facilè potuisse fieri, vt Iesus Sirach sententias Salomonis à se diligenter collectas in vnum volumen redegerit. ita vterque auctor dici poterit.

Vide Epiphanium de mens. et pond. pag. 412. B.

CAPVT